

Josip Torbar, hrvatski prirodoslovac, pedagog i političar (Krašić, 1. 4. 1824. – Zagreb, 26. 7. 1900.) završio je gimnaziju u Karlovcu. Studij filozofije i teologije započeo je u zagrebačkom sjemeništu (1843.), a nastavio u Beču, gdje je položio profesorski ispit (1852.). Zaređen je za svećenika 1849. Bio je profesor na zagrebačkoj gimnaziji, a od kraja 1854. profesor fizike i prirodopisa na novootvorenoj realnoj gimnaziji u Zagrebu i njezin ravnatelj (1858. – 1867., 1873. – 1890.). Iz političkih razloga ban Levin Rauch smijenio ga je s položaja ravnatelja, a ban Ivan Mažuranić vratio na položaj.

Član je JAZU od osnutka (1866.), njezin tajnik (1872. – 1874.), predstojnik Matematičko-prirodoslovnoga razreda (1887. – 1889) i predsjednik (1890. – 1900.).

Kao zastupnik u Hrvatskom saboru (1861., 1865., 1875.) zauzimao se za samostalnost i cjelokupnost Hrvatske.

S Vatroslavom Jagićem i Franjom Račkim pokrenuo je publikaciju *Književnik*, preteču *Rada JAZU*, bio je urednik *Katoličkoga lista* (1854.) i *Gospodarskoga lista* (1868. – 1872.).

Jedan je od osnivača Hrvatskoga planinarskoga društva (1874.) i njegov predsjednik (1876. – 1878.).

Bavio se astronomijom, biologijom, geologijom, meteorologijom, klimatologijom, poviješću i popularizacijom znanosti. U radu *Boškovićeva elementa materiae napram današnjoj atomistici* (1869.) pokušao je jedinstvenim mehaničkim načelom i s pomoću tri vrste atoma (tjelesni, eterni i tjelesno-eterni) objasniti svjetlosne, mehaničke, toplinske i električne pojave u prirodi.

Osobito je zanimljivo i vrlo poučno njegovo *Izvjješće o zagrebačkom potresu 9. studenog 1880.* u kojem donosi geomorfološku građu trusnog područja, navodi najoštećenije objekte, vrijeme i jačinu naknadnih udara (bilo ih je gotovo 200 do ožujka 1882.!), opisuje ponašanje ljudi i mjere koje su vlasti poduzele za zbrinjavanje stanovništva, te utvrđivanje i sanaciju šteta.

"Ljudi hvatahu enciklopedičke rječnike, tražeći u njih "potres"; gutahu brošure o potresih i vulkanih; pojagmiše se za inostrane novine, koje donášahu u duhu današnje senzacionalne žurnalistike od svojih u Zagreb samo zato poslanih dopisnika groznih viesti o veoma opasnom položaju grada Zagreba, koj da je sagrađen na podzemnom vulkanu, te stoji na rubu propasti. Ove bjesomučne viesti razpirivahu domaći Hiobi, donoseć glasove: kako su se u Resniku, Šćitarevu i Vrabču otvorili muljni vulkani; kako na vrhu Zagrebačke gore suklja iz zemlje modrikast plamen; kako su na Stubici iz pukle zemlje na dva mjesta nova vruća vrela probila dočim se na mnogih mjestih zemlja na više stopa razjazila itd. Kako da ovakove viesti vidjenimi i osjećenimi zbiljnimi pojavi i bez toga uzrujane živce do skrajnosti nerazdraže? Ovako uzrujano ljudstvo ostaje čitave dane na ulicah i trgovih, a noć probdije u daščarah, koje su poglavarstvom namještene na Zrinjskom trgu i Cigłani, ili prospava u fijakerih i omnibusih, koji po ciele noći stoje na trgovih i ulicah. Kavane i gostione otvorene su ciele noći, u kojih mužkarci i ženske s odraslom i malom djecom sjede oko stola, razgovarajući se jedni o potresu te o potresu, dočim drugi u nekome stanju, koje nije niti san niti budnost, očekuju jutro, s kojim će jim možda ipak više mira ili barem nade svanuti."

Izvori:

Grlović, Milan. Album zaslužnih Hrvata 19. stoljeća: sto i pedeset životopisa, slika i vlastoručnih podpisa, Zagreb 1898., sv. 2

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=61830>. Pristupljeno 19. 10. 2020.

Naše planine, god VI (1954.), br. 12, str. 439-440

<https://digitalnezbirke.kgz.hr/?object=view&hash=LOzVUeDdvP>. Pristupljeno 20. 10. 2020.

Izvjješće o zagrebačkom potresu 9. studenog 1880. JAZU, Zagreb, 1882.